

MIJLOACELE DE COMUNICARE ȘI INFLUENȚARE ÎN SPAȚIUL PUBLIC SIGHIȘOREAN

Florina Ștefan

Istoria menționează din vechime prezența unor modalități structurate ale comunicării publice. Nevoia de informare „de sus în jos” și invers, acțiune care se dorea cât mai rapidă, mai exactă și mai completă, prin care cei ce conduceau erau datori să-și transmită măsurile, dispozițiile, actele de tot felul, pe de o parte, iar pe de altă parte nevoia de a obține „știri” despre ce se petrece la nivelul celor care erau conduși, reprezintă o realitate. Această nevoie ca și „curiozitatea” în sine, au acționat înainte de apariția scrisului și, evident, înainte de apariția tiparului. Gazetele-manuscris și alte foi ocazionale reprezintă o realitate care acoperă aproape două secole înainte de secolul al XV-lea. Dincolo de nevoia circulației informației, de „valorificarea” faptului divers, este reținut și ceea ce Jean-Noel Jeanneney socotea un fel de „presă de atitudine, prin care se influențează „afacerile publice”, crescând ponderea notelor satirice, a elementelor de pamflet. Pe de altă parte, aceste foi circulau ușor și puteau evita „controlul” autorităților. În felul acesta vorbim și despre o altă paradigmă, a luptei dintre cenzură și libertatea presei, dramatică relație care va acoperi secolele. Ideea apare și în „*Histoire de la presse*” a lui Pierre Albert¹.

Dar trebuia să mai intervină ceva fundamental pentru ca presa să devină realitate. Și chiar dacă acest „ceva”, tiparul, este un produs al secolului al XV-lea, și chiar dacă și celelalte elemente - hârtia, cerneala, difuzarea - își găsesc afirmarea în același secol, presa tipărită își face loc „în timp”, coexistând cu formele mai vechi sau cu alte forme de tranziție. Dincolo de această „coexistență” se desprinde însă adevărul, care atestă această lungă „preistorie” a presei și care fixează momentul de autentică geneză în relația cu fenomenul Gutenberg (1394-1468).

Se pare că în secolul al XVIII-lea, datorită publicistului Burke, se naște ideea că presa reprezintă cea de-a patra putere în stat. Dar până la realizarea acestei conștientizări, de-a lungul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea s-au petrecut multe și decisive evenimente. Este un adevăr pe care nimeni nu-l mai pune la îndoială: începutul presei în sensul modern acceptat este legat de apariția tiparului. Condițiile politice și economice, starea de spirit, avântul Umanismului, mișcarea Reformei, ca și toate acumulările, se vor întâlni fericit în revoluția tehnică impusă de apariția tiparului. Toate acestea vor asigura jurnalului periodicitate, apariția cotidiană, tirajele, difuzarea, etc., adică factorii definitorii pentru ideea de presă modernă. Indiscutabil, inventarea tipografiei cu litere mobile și de metal, cu agregatele tehnologiei tipăririi reprezintă o veritabilă revoluție. Între anii 1438-1450, Johan Genfleisch Gutenberg

---

1 Pierre Albert, *Histoire de la presse*, Presse Universitaires de France, Paris, 1980, p.8

reușește să realizeze la Strasbourg și Mainz tiparul cu litere mobile, metalice, izolate în matrițe. Depășirea copierii de manuscrise sau imprimarea tabelară și asigurarea unor tipări rapide și într-un număr tot mai mare de exemplare au însemnat evenimente excepționale. Și totuși imprimeria a mai avut nevoie de timp pentru a pătrunde în domeniul public. Presa modernă avea să mai aștepte. Era necesar să se realizeze, pe scară industrială, suportul și hârtia adecvată tiparului. În aceeași măsură era necesară realizarea unei alte cerințe, cerneala tipografică care să corespundă literelor de plumb. Și tot Gutenberg și colaboratorii lui vor realiza această nevoie. Și se mai impunea depășirea unui alt obstacol: difuzarea. În acest sens destinul presei se leagă de cel al instituției poștale. Apelarea la poștă a fost, pentru atelierele tipografice, soluția optimă. De altfel, avantajele au fost reciproce. Și colaborarea, cu forme convenționale, s-a întins pe secole și a servit la realizarea procesului de difuzare și la îndeplinirea unei condiții importante pentru statutul presei moderne: periodicitatea.

Presa a constituit întotdeauna un mijloc eficient de exprimare a identității naționale a unui popor și în același timp, un barometru al nivelului său de cultură. Sașii transilvăneni au dat atenție în permanență publicisticii lor, tocmai pentru faptul că aceasta îi ajuta în menținerea și întărirea caracterului lor național. Începând cu periodicul *Theatral-Wochenblatt* (Foaie săptămânală pentru teatru) apărut la Sibiu, la 1 iunie 1778, în Transilvania au fost editate până în 1944 cca 220 publicații în limba germană².

La Sighișoara, în iarna anului 1869 va debuta **Sächsisches Volksblatt**, primul ziar politic, editat de Friedrich Kraner și avându-l redactor responsabil pe Daniel Keßler, dar cu o existență doar pe parcursul primelor 10 luni ale anului 1869. Apariția acestui ziar **Sächsisches Volksblatt**, este legată de interesele politice ale „**tinerilor sași**” care doreau o participare activă la viața politică și o prezență puternică în societate pentru a determina formarea unei opinii publice favorabile ideilor lor. Ei și-au exprimat în acest ziar opiniile în mod liber și au reușit să atragă populația de partea lor, acest lucru finalizându-se prin votul favorabil al majorității. Gruparea activistă vedea în participarea la lucrările Parlamentului pestan și colaborarea cu guvernul o șansă pentru idealurile naționale. Această grupare avea printre membrii ei cercul comercianților și al manufacturierilor din Brașov, care doreau deschiderea de piețe de desfacere în secuime, cluburile lor fiind în jurul asociațiilor muzicale, sportive și de vânătoare. Gruparea era condusă de istoricul sighișorean Carl Fabritius și, în opoziție cu cealaltă grupare va primi denumirea de **Tinerii sași**. Ei se opuneau „**bătrânilor sași**”, o grupare aflată la acea vreme la guvernarea orașului. Era formată în jurul funcționării și a reprezentanților bisericii evanghelice care vedeau, ca și românii, o politică pasivă, de boicotare a Parlamentului și găsirea sprijinului în Universitatea saxonă, în corpul comunităților și în ierarhia bisericească. Această grupare spera la

2 Vasile Ciobanu, *Contribuții la cunoașterea istoriei sașilor transilvăneni 1918-1944*, Editura Hora, Sibiu, 2001, p.337

restaurarea monarhiei austro-germane și milita pentru apartenența la marea națiune germană. Era condusă de episcopul Georg Daniel Teutsch³.

Îndrăznim să afirmăm că, odată cu ascensiunea presei ca putere, a apărut ceea ce specialiștii numesc *spațiul public*. Începuturile apariției spațiului public la Sighișoara sunt strâns legate de apariția primei publicații în 1869, *Sächsisches Volksblatt*. În spațiul public se examinau diferitele măsuri și orientări politice, se dezvolta un alt tip de raportare la putere și la rezultatele acesteia. Categorie, adevăratul stăpân al spațiului public era la acea vreme presa, azi acest rol îl deține mass media, puterea politică fiind obligată să ia în calcul această nouă putere pentru a-și legitima acțiunile, a-și aplica și chiar impune măsurile. „*Infrastructura sferei publice s-a modificat o dată cu formele organizării, distribuției și consumului unei producții de carte extinse și profesionalizate, adaptată unor noi categorii de cititori, precum și o dată cu publicarea de ziare și de reviste care și-au schimbat totodată și conținutul...*”⁴.

Pentru o corectă înțelegere a fenomenului apariției în cadrul comunității germane a unei noi orientări politice, instituționalizate, *partidul sașilor tineri*, care a adoptat și a încercat să imprime o cu totul altă direcție mersului societății de la 1869, despre cum a fost posibilă străpungerea acestui „ghețar” al tradiționalismului german, voi încerca să explic câteva elemente psihosociale specifice acestei comunități. Este foarte clar că sașii au dezvoltat de-a lungul a 800 de ani de viață pe aceste locuri, un anume fel de a se raporta la realitățile noii lor patrii, s-au raportat la o scală specifică de valori și au conservat și au transmis memoriei lor sociale, elemente care au avut ca scop supraviețuirea, și nu oricum, a comunității lor. Păstrarea identității lor sociale, a drepturilor pe care le-au primit de la regii maghiari, au devenit în timp lucruri sacre, ajungându-se chiar până la a se considera acest lucru drept rațiunea existenței lor pe pământul transilvan. Până în anul 1876, statutul sașilor în Transilvania a fost acela de „națiune”, după aceea devenind prin aplicarea legii maghiare (Legea naționalităților), o „minoritate națională”, un grup etnic. Ei însă au luptat neîncetat pentru drepturile lor și pentru statutul lor de națiune în Transilvania. De asemenea sașii au dezvoltat și au transmis din generație în generație ceea ce definim ca și „caracter etnocultural”: după cum spunea Xenopol (*Cultura națională*, 1868) caracterul etnocultural este alcătuit dintr-un câmp de interese și trăsături caracteristice proprii culturii naționale, identificabile în limbă, drept, moravuri, literatură, tradiții și artele frumoase. Nu toate ramurile unei culturi poartă semnul specificului național. Elementul central al specificului național este „conștiința de sine” („când un popor a ajuns la conștiința de sine, când el a început a se dezvolta, atunci el nu pierie până nu împlinește rolul său istoric pe pământ”). Cu timpul, după ce statutul de grup etnic, minoritate etnică,

3 Nicolae Teșculă, *Presa săsească sighișoreană 1869-1900*, în Revista Bistriței, XIX, 2005, pp.231-248. Emil Sigerius, Op.cit, p.2

4 Jürgen Habermas, *Sfera publică și transformarea ei socială*, Editura Comunicare.ro, București, 2005, p.27

a sașilor s-a configurat tot mai puternic în cadrul realităților de după 1876, aceștia au continuat cu o demnitate și o perseverență de un înalt grad etic și moral să-și dezvolte viața socială, politică și economică în Transilvania și mai apoi în România. Ei au dezvoltat sentimentul identității și autoperceperea lor ca fiind diferiți de alți membri ai societății. Etnicitatea este starea de a fi etnic sau de a aparține unui grup etnic. Prezervarea etnicității, sașii și-au realizat-o prin pluralism cultural (formă de acomodare socială în care grupul etnic își păstrează tradițiile și trăsăturile culturale distinctive și cooperează în mod pașnic și relativ egal în viața politică, economică și socială). Niciodată în istoria lor pe aceste locuri sașii nu au folosit separatismul drept modalitate de a-și prezerva etnicitatea. Păstrarea tradițiilor, a „spiritului german”, transmiterea lor din generație în generație, au fost idealuri pe care le-au urmărit și spre care au privit sașii de-a lungul istoriei lor în Transilvania.

De asemenea, breslele au avut un rol deosebit asupra tot ce a însemnat viața economică, socială, politică și militară a orașului Sighișoara. Termenul de „breaslă” este definit în *Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a, 1998*, astfel: „*asociație de meșteșugari de aceeași branșă, creată pentru apărarea intereselor comune, organizație închisă a meșterilor*”. Putem vorbi deci, despre bresle ca fiind o formă de capital social, pentru că avem în vedere diferite tipuri de sociabilitate cum ar fi: încrederea, toleranța, cooperarea și relațiile sociale. Anumite relații interpersonale susțin și dezvoltă capitalul social. O dominantă tendință care se regăsește în definițiile date capitalului social de mai mulți cercetători este aceea de a considera capitalul social ca „sociabilitate productivă”. Diferite tipuri de relații, comportamente sau atitudini de sociabilitate au funcție de capital social, doar în măsura în care ele se dovedesc a fi „productive”, deci, ajută la reducerea costurilor de tranzacție în interacțiunea umană. Este exact rolul și rostul breslei ca nucleu al economiei medievale. Un alt exemplu în acest sens putem da „*vecinătățile de tip sășesc din Transilvania*”. Acestea, în forma lor tradițională, bine consolidată, au fost o formă exemplară de întraajutorare în cadrul comunității săsești. Acest model-exemplu a fost adoptat și încă mai funcționează în cadrul comunităților românești a satelor și în mediul urban al cartierelor (în zona Transilvaniei). Ele poartă, ca și vecinătățile săsești o valoare de purtător de capital social deoarece, în acest caz, nu au fost purtătoare de segregare și limitare a interacțiunilor interetnice, ci dimpotrivă.

Membrii breslei se conformau regulilor și dispozițiilor impuse de breaslă pentru că aceasta, prin stricta ei ierarhie exercita o influență socială care consta în schimbări atitudinale și comportamentale determinate de preluarea voluntară a poziției susținute de majoritatea membrilor grupului de apartenență⁵. Un alt tip de influență socială exercitat de breaslă asupra membrilor săi era obediența, pentru că indivizii își modificau comportamentul ca urmare a presiunii explicite exercitate de breaslă

5 Septimu Chelcea, Iluț Petru, *Enciclopedia de psihosociologie*, Editura Economică, București, 2003, p. 95.

și conducerea acesteia, aceasta fiind o autoritate considerată legitimă. De asemenea breasla a dezvoltat membrilor săi un tip de comportament prosocial care nu leza, ci dimpotrivă consolida normele și valorile sociale. Acest tip de comportament era orientat spre ajutorarea, protejarea, sprijinirea, dezvoltarea altor persoane, de cele mai multe ori fără a primi nici o recompensă externă.

Presa, ca unul dintre primele mijloace de comunicare în masă a exercitat o puternică influență asupra grupurilor din mediul urban, ea fiind la început o instituție exclusiv urbană. Grupurile nu aveau încă un exercițiu al selecției și interpretării mesajului transmis prin intermediul ziarelor, ele erau înclinate să dezvolte atitudini comune. Cum dezvoltă grupurile atitudini comune? Prin două mecanisme: existența și activitatea *liderilor de opinie* și *aparitia sau cristalizarea opiniei* printr-un sistem de interacțiuni reciproce în cadrul vieții de grup.

„Liderii de opinie sunt persoanele cele mai active ale grupului, cele mai sensibile față de interesele comune și cele mai preocupate să-și exprime punctele de vedere în problemele de interes mai general (...) Prima funcție a liderilor de opinie este cea de *mediere* între mass media și ceilalți membri ai grupului”⁶. Este și cazul primei publicații sighișorene care este editată și tipărită de membrii partidului *tinerilor sași* pentru a-și face cunoscute ideile și pentru a forma în rândul populației orașului o opinie publică care să le susțină accesul către funcțiile de deputați în Parlamentul de la Pesta. Ei devin astfel lideri de opinie și informațiile din presă (în acest caz tot ei fiind emițătorii) curg de la ei spre segmentele de populație mai puțin activă. Cei mai mulți membri ai grupului primesc informațiile din discuțiile și contactele pe care le au cu liderii de opinie, acest fapt însă, nu exclude relația dintre presă și membrii grupului, care este independentă și funcționează indiferent de existența și performanța liderului. Liderii de opinie sunt recunoscuți ca având o mare competență pe o problemă *specifică*. Ei îi influențează pe membrii grupului în cadrul discuțiilor față în față pe probleme specifice. Ei nu transmit pur și simplu informația ci interpretarea acestei informații (interpretare conformă intereselor lor).

Discuțiile se desfășoară intens și în interiorul grupului, unde întâlnim opinii bine articulate sau sentimente vagi împărtășite la nivelul membrilor. În interiorul grupului viața se desfășoară asemenea unui sistem de interacțiuni reciproce având o dinamică extraordinară de contacte, conexiuni, discuții, conflicte, interpretări. În cadrul grupului, opiniile preexistente se consolidează, cele mai vagi se caută a se transforma în opinii aflate în acord cu valorile grupului. Există însă mulți oameni care nu discută cu nimeni problemele politice, iar în cazul nostru, în societatea conservatoare germană acest lucru este foarte frecvent. Acești oameni reprezintă ținta influenței mesajelor din presa vremii din cauza izolării lor de alte influențe externe. Deci, fluxul de mesaje ajunge din presă la liderii de opinie și de la liderii de opinie la persoanele mai puțin interesate,

6 Paul Dobrescu, Alina Bârgăoanu, *Mass media și societatea*, Editura Comunicare.ro, București, 2003, p. 181

dar și direct, de la presă la aceste persoane care nu intră în conversații pe teme politice. Orice prezentare a cercetării presei ca mijloc al comunicării de masă conține o mare cantitate de întrepătrundere. Nu se pot separa efectele presei asupra publicului sau analiza comunicatorului de conținutul mesajului transmis. Comunicatorii, mesajele, publicul vizat și efectele exercitate asupra lui au toate legătură unele cu altele - legătură care este necesară pentru comunicare. De-a lungul anilor, comunicatorii s-au străduit să folosească metodele de cercetare ca instrumente care să îi ajute să înțeleagă procesul de comunicare și să prevadă efectele demersului lor.

În cadrul mișcării *tinerilor sași* se va înscrie și apariția ziarului ***Sächsisches Volksblatt***, care încă din numărul de probă își va menționa obiectivele și orientarea politică: „*Sigur vom avea nevoie de legi asupra problemelor importante ale vieții, de a căror finalizare stă marea construcție a statului, vom avea nevoie ca această construcție să se facă calm, de aici și înțelegerea clară a importanței și necesității unității tuturor locuitorilor acestei țări la splendida construcție*” și pentru realizarea obiectivelor în noua ordine statală: „*Noi dorim să reprezentăm îmbinarea vieții noastre naționale cu interesele patriei întregi în numele poporului*”:

Apărarea autonomiei totale a municipiilor săsești fără a leza interesele generale ale imperiului (...), apărarea dreptului de reprezentare, a dreptului de dispoziție în interesele speciale ale acestor municipii săsești-introducerea sub supraveghere dacă este necesar.

Comunități libere cu posibilitatea de largă reprezentare.

Alegerea funcționarilor reprezentanți pe un timp determinat și nu pe perioada vieții cu posibilitatea utilizării articolului 23 al Parlamentului din 1848”

Nu sunt uitate nici celelalte domenii de activitate. Astfel, în domeniul învățământului va milita pentru „...inițierea separării școlii de biserică și o mai bună reprezentare a științelor reale în școli”, apoi militează pentru dezvoltarea domeniului economic: „*Noi dorim pe teritoriul economiei populare, în privința comerțului și al meșteșugului ca și al agriculturii, profesarea liberă și fiecare proprietate o sprijinim cu toate mijloacele eficiente cu recomandări făcute cu căldură*”⁷.

După prezentarea dezideratelor ne este prezentată și modalitatea prin care acest program al ziarului este pus în practică prin:

„*Discuții invitate pe problemele speciale pe fiecare cadru al vieții noastre cetățenești prin convorbiri în corespondențe sigure și competente, prin dezbateri în comunitățile cercuriale și locale ca și în reprezentanțele bisericești*

Discuții ale noilor legi și ordonanțe

Discuții despre obiectul comerțului și al meșteșugului, agriculturii și silviculturii în două suplimente separate

Dări de seamă ale asociațiilor

Dări de seamă ale târgului și ale cursului (bursei n.n.)

7 *Sächsisches Volksblatt*, 1869, numărul 1, pp.1-2

(...) Și un foileton atractiv (la care n.n.) noi credem că cititorii noștri vor putea discuta”(Ibidem).

Iată cum se conturează cu claritate un dialog social al liderilor de opinie, „**tinerii sași**”, cu populația de origine germană a Sighișoarei, de votul căreia aveau nevoie pentru a-și trimite în Parlamentul ungar reprezentanții, cu scopul de a apăra drepturile și privilegiile populației germane din Transilvania. Dobândite încă de la colonizarea sașilor pe aceste locuri, încă din secolul XII, aceste drepturi și privilegii au fost apărate chiar cu lupte și sacrificii de-a lungul secolelor. Cu atât este mai măreț scopul propus de „**tinerii sași**”, cu atât mai mare dorința lor de a forma un curent de opinie favorabil lor în mediile germane din Sighișoara și chiar din întreaga Transilvanie.

Partidul **tinerilor sași**, transmite prin intermediul acestui ziar interpretarea pe care el o dă Legii Naționalităților, lege pe care tinerii sași o aproba și nu o văd ca un pericol la adresa identității naționale a sașilor. În numărul din 10 ianuarie, pag.2-3 a *Sächsisches Volksblatt* aceștia explică cum, după ce Universitatea a protestat la minister împotriva legii, a continuat protestul și l-a expediat regelui chiar și după ce legea a suferit reale transformări în Parlament, favorabile națiunii germane. Tinerii sași atacă dur pe bătrânii sași în acest număr : „*Chiar împotriva unei legi sancționate se protestează festiv și formal; deoarece domnii cu vederi înguste consideră, uitându-se la aceste legi prin ochelarii lor întunecați și murdari, că prin promovarea acestora se va stinge în cel mai scurt timp germanitatea din țara săsească*” (Idem, nr.1 p.2-3). Tinerii sași demontează toate argumentele pe care bătrânii sași le aduc împotriva Legii Naționalităților, punct cu punct: „*Este adevărat? Este micul nostru popor într-adevăr amenințat de dispariție? Se urmărește, așa cum se insinuează-maghiarizarea sa? Să lăsăm legile să vorbească!*” (Ibidem).

Ziarul, emisar al mesajului și al convingerilor tinerilor sași, expune punctul acestora de vedere față de această delicată lege cu scopul de a convinge națiunea germană de faptul că uniunea cu Ungaria a Transilvaniei este un lucru benefic care va aduce progresul și drepturile germanilor nu vor fi încălcate, ci dimpotrivă.

Cunoaștem faptul că opinia publică sintetizează într-un fel istoria unei comunități naționale, cu ceea ce are ea specific și particular. Niciodată de-a lungul istoriei lor pe aceste locuri, sașii nu au manifestat opinii atât de diferite și în rândul comunității lor nu au apărut curente de opinie opuse din punctul de vedere al conținutului și modului de manifestare. Cum a fost posibil acest „cutremur” care a zdruncinat din temelii conservatorismul și disciplina de fier a sașilor? Poate dorința de progres și de afirmare a tinerei generații de sași, poate îndelungata perioadă în care rigurozitatea germană era considerată sfântă, ea respectându-se încă din familie și transmițându-se în societate, în cadrul relațiilor interumane. În cadrul vieții de grup, mereu conformismul a acționat ca un liant al opiniilor, a exercitat o presiune în vederea respectării sau alinierii la opinia majoritară. Cu atât demersul sașilor sighișoreni este mai temerar iar fenomenul separării opiniei publice germane în două curente total opuse este întâlnit

pentru prima dată la 1869. De această dată „toți sunt ca mine” și „eu sunt ca toți” - proiecția și identificarea - nu au mai funcționat. Probabil fenomenul care a avut loc în sânul comunității germane din Transilvania în preajma anului 1869, este acela de dezintegrare a simbolurilor, ceea ce a dus la întreruperea transferului emoțional de la indivizi la simbolurile instituționale, cauză pentru care individualismul a fost stimulat, s-a creat această dispută între cele două grupări sociale, **bătrânii sași** și **tinerii sași**. Era semnul clar că o perioadă de prefaceri și răsturnări se apropia. Ceea ce tinerii sași fac prin transmiterea mesajului lor este un act de folosire a noilor simboluri prin care să stimuleze emoții care să fie orientate către programul lor, program menit să capteze energia populației și să îi ofere acesteia, în timp, un sentiment de împlinire.

Dar să urmărim mai departe demonstrațiile din ziarul *Sächsisches VolksBlatt* pe care tinerii sași le făceau pentru a demonta punct cu punct argumentele bătrânilor sași împotriva celor două importante legi, Legea învățământului și Legea Naționalităților, adoptate de Parlamentul de la Pesta, după integrarea Transilvaniei în regatul ungar. Referitor la folosirea limbii maghiare în instanțele judecătorești, tinerii sași văd lucrurile în felul următor: „*În fața instanței va fi audiat fiecare în limba sa maternă, chiar și avocații având dreptul-în primă instanță-să folosească una din limbile protocolare... Ce din această lege i-ar putea determina pe dușmanii noștri să vrea să convingă fără încetare poporul nostru că există tendința de a-l maghiariza? Legea cere funcționarilor din jurisdicții să întocmească procesele verbale și în limba maghiară, să corespundă cu instituțiile statului în maghiară, să trimită rapoartele lor spre instanțele superioare în maghiară. Va fi maghiarizat poporul, datorită faptului că un funcționar sau altul trebuie să scrie și în ungurește? A fost el oare latinizat pe vremea când corespondența oficială se purta în latină...?*” (Ibidem). Răspunsul vine prompt, propriul exemplu fiind argumentul cel mai puternic: „*Cu siguranță că NU, chiar și faptul că tinerii sași, deseori în număr mare, au locuit în sate ungurești și au mers la școli și colegii maghiare pentru a învăța ungurește, nu a avut un impact negativ asupra poporului nostru*” (Ibidem). Puterea enormă a presei, pe care tinerii sași au intuit-o în momentul 1869, provine din rolul acesteia de a organiza pentru societate informațiile, de a ușura dar și de a orienta percepția socială asupra beneficiilor pe care sașii le-ar avea în noul context politic, dacă aceștia ar urma convingerile lor. Fini observatori ai societății, fini cunoscători ai trăsăturilor fiecărei categorii sociale în parte, *tinerii sași*, se adresează în mod diferențiat populației, folosind și argumentul susținerii financiare a națiunii săsești de către guvernul de la Pesta: „*Funcționarii noștri, care primesc remunerația lor anuală de la stat (în acord cu bugetul pe anul 1868, jurisdicțiile săsești au primit 200.000 florini, în timp ce comitatele, districtele și scaunele secuiești, de patru ori mai mari, au trebuit să se mulțumească cu 330.000 florini) nu vor avea nimic împotriva să facă de dragul statului acest mic dar util sacrificiu (să scrie și să citească ungurește, nn.); vor ține cont de împrejurări și condiții, la fel ca și meseriașul sas căruia nu-i este suficientă doar limba lui maternă germană pentru a-și vinde marfa, ci trebuie să*

vorbească și maghiara sau româna cu clienții sau vânzătorii săi. Făcând aceasta el nu își renegă nici pe departe naționalitatea sa germană.” (Ibidem). La acest punct tinerii sași vin cu soluții alternative pentru cei care nu doresc acest nou mod de comunicare cu statul maghiar: „*Dar funcționarul care nu dorește în nici un fel să folosească limba maghiară are opțiunea de a se retrage în viața particulară, să trăiască din rodul averii sale particulare, sau dintr-o activitate privată pentru a cărei desfășurare se poate lipsi în totalitate de limba maghiară*”. (Ibidem)

Ne aflăm în fața dilemei: adevărul este în acest caz relevant, inspirat, furnizat? Sau adevărul este construit, descoperit, câștigat în urma unui efort de durată? Versiunea tinerilor sași, mesajul lor transmis prin intermediul ziarului, este propria lor versiune asupra adevărului, iar opinia publică construită pe baza propriilor stereotipuri, potrivit propriilor coduri s-a format sub presiunea intereselor proprii. Este acesta un adevăr? Cert este că ziarul și-a atins scopul, mesajul a ajuns la popor și acesta a acționat în consecință, votând partidul tinerilor sași ca reprezentanți ai germanilor în Parlamentul de la Pesta. Istoria ne va dovedi că, aceștia chiar au fost eficienți în exercitarea puterii după ce au câștigat-o.

Dar să revenim la argumentarea strălucită pe care tinerii sași o fac în demersul lor: „*Acesta ar fi pericolul pe care legea naționalităților îl aduce poporului nostru. Dacă acest pericol ar exista într-adevăr, atunci poporul nostru ar trebui să fi dispărut demult, deoarece au existat și înainte împrejurări similare, fără a-i dăuna poporului nostru, într-o perioadă în care nu aveam încă legături atât de strânse ca acum cu Germania, cu literatura și industria ei. Mai grea este folosirea limbii maghiare în relațiile cu oficialitățile pentru cei care au neglijat total în educația lor învățarea acesteia. Există însă unele dispoziții tranzitorii încât cel care are oarecum un pic de bunăvoință își poate însuși în scurt timp abilitarea necesară în folosirea acestei limbi.*” (Ibidem)

Instrumentează apoi factorii de natură moralizatoare și exemplul personal al înalților conducători ai tuturor germanilor, pentru ca mesajul lor să primească o și mai mare putere de persuasiune: „*Așa cum Majestatea Sa Regele și Majestatea Sa Regina au avut bunăvoința să învețe și să vorbească limba maghiară, așa vom putea ține și noi cei mai mici, cont de noile împrejurări, și va trebui să învățăm ungurește. Încăpățânarea inconștientă este zadarnică; împrejurările nu se ghidează după noi, noi suntem cei care trebuie să ne ghidăm după ele. Dar pentru ca tinerii să-și însușească folosirea limbii maghiare și românești, de aceasta trebuie să se ocupe școala, a cărei misiune este de a pregăti tineretul pentru viață. Dacă nu își face datoria din proprie bunăvoință, atunci va trebui să o facă în mod silit*”. (Ibidem)

Un raport al eficienței activității sale politice aparținând lui Emil von Trauschenfels adresat alegătorilor săi din circumscripțiile electorale unite ale orașului și districtului Kronstadt (Brașov), împreună cu cererea de a-i acorda din nou încrederea și a-l vota în noul parlament de la Pesta, le avem redată în numărul 5 din 21 Februarie, pag.18-19 al ziarului.

Mesajul unui candidat politic trebuie să fie o chintesență a programului politic, economic, social etc., și, în același timp, trebuie să fie atractiv, ușor de reținut, convingător, coerent. Candidatul **tinerilor sași** despre care vorbim, și-a axat mesajul pe o prezentare personală și a insistat asupra valorilor națiunii germane, a îndemnat populația să încerce să înțeleagă realitatea vremurilor și să voteze în consecință. Dincolo de opiniile momentului, importanți sunt liderii momentului: „*Sunt ca bărbat încă tânăr, un copil al noii ere, și-mi iubesc era cu înțelegere deplină și după cum sper eu, corectă; pentru că ea e adevărată și dreaptă (era..nn), în fața ei se afirmă doar cine e vrednic de a se afirma; ea e mai puternică decât toți regii pământului iar pe cei fără de inimă care nu vor să audă avertismentele puternice cu care ea bate la vechile porți, îi va trânti fără de milă la pământ și va păși peste cei căzuți. Aceluia care, însă, înțelege aceste avertismente și li se alătură cu bunăvoința lor, îi va fi dat a-și salva sâmburele sănătos al individualității sale înspre noua orânduire...*” (Idem, nr.5, pp 18-19). Iată cum, mesajul electoral al candidatului tinerilor sași se axează în principal pe credința în noile realități, pe îndemnul de cunoaștere a acestora, cheia unui viitor mai bun. În această „nouă eră”, candidatul își pune toate speranțele și credințele, o preamărește și îndeamnă populația să vadă realitatea și fiecare individ să creadă în el însuși, în propriul potențial: „*Noua eră va concentra creațiile unor generații întregi în doar câțiva ani; în fața ei nu contează nici un patent și nici un privilegiu. Selbst ist der Mann (ajută-te singur; prin forța proprie)- și liberă este calea pentru angajare*”. Candidatul își prezintă idealul său și direcția pe care o va urma, chemând alegătorii să îl urmeze: „*Punctul meu de vedere stimații mei concetățeni, sau **crezul** meu dacă doriți este rodul înțelegerii acestei perioade și a dragostei credincioase față de țară și patrie (în limba germană, țară Heimat și patrie Vaterland, două lucruri total diferite, nn.). Asta înseamnă că sunt conștient de cinstea de a fi fiul unor părinți sași, adică de origine germană. Subordonez profundele mele legături de dependență față de țara mea natală, frumosul Burzenland (Țara Bârsei) numai datoriei față de patrie. Dar cântăresc toate demersurile mele în acest sens, dacă se potrivesc spiritului epocii și în ce fel pot fi ele aliniate acestuia*” (Ibidem). Iată cum „epoca” este viitorul și realitățile bine înțelese duc la orientări spre succes. Aceasta reiese din însuși scopul apariției acestui ziar și se regăsește în toate mesajele electorale, și anume nevoia integrării pragmatice a necesităților specifice tuturor locuitorilor de pe pământul regesc în noul cadru al structurilor statale. Se face îndemn la înțelegere între naționalități, la atașament și respect față de noua ordine.

După doar 10 luni de la apariție în numărul din 3 octombrie se menționa sec încetarea existenței jurnalului, cititorii fiind invitați să-și ridice restul rămas din plata abonamentului până la finele anului: „*Așadar **Sächsische Volksblatt** cu prezentul număr și-a încetat apariția, toți abonații care s-au abonat până la sfârșitul anului, vor fi invitați să-și dispună restul lor de contribuție de 1,50 florini de la administrația ziarului Pfarrergasse, casa nr.145*”, după care într-un ultim articol editorial se încearcă

a se explica motivele încetării apariției ziarului. Acestea erau de natură financiară și se face un apel la implicarea unor cititori influenți: „...noi ne ținem obligația de a aduce la cunoștința cititorilor noștri cauza acestei angajări. La întemeierea acestui ziar ne-am angajat pe tărâmul bogat al jurnalisticii patriei pe baza patriotică a programului dezvoltat în numărul de probă. Renunțăm la sursa de interes a câștigului și venim cu speranța că de acum încolo vom avea o participare privată a cercului de cititori de pe Pământul Crăiesc, pentru a căror drepturi indiferent de naționalitate și de confesiune am garantat, unde ziarul în mijlocul indispensabil al acestor interese libere a avut de câștigat mai ales în domeniul reformării corpului reprezentativ...” redactorul își exprimă speranța că existența ziarului a fost utilă mai ales în domeniul reformării corpului reprezentativ de la nivel local la nivelul Universității Saxone „...în timpul existenței acestei foi marea cucerire a locuitorilor de pe Pământul Crăiesc a fost legea corpului reprezentativ al funcționarilor, desființând birocrăția de breaslă...” (Idem, nr.37, p.145).

Deși am putea să integrăm publicația doar în cadrul unei mode a unor foi volante apărute cu ocazia alegerilor, când o grupare sau alta își putea exprima programul politic, ziarul a reușit să fie un imbold pentru noile apariții editoriale în domeniul presei scrise, să mobilizeze o parte a elitei locale, să promoveze și să susțină editarea unor noi publicații⁸.

Nu putem încheia fără a menționa faptul că aspectul politic îl va diferenția pe *Sächsische Volksblatt* de celelalte ziare apărute ulterior, care vor renunța în mare parte la o abordare fățișă a subiectelor politice, limitându-se la a prezenta doar aspecte care țineau de viața orașului, a problemelor cu care se confruntau cetățenii și doar tangențial avem de a face cu unele abordări cu caracter politic, dar care nu doreau să supere pe nimeni.

---

8 Nicolae Teșculă, *Presa săsească sighișoreană 1869-1900*, în *Revista Bistriței*, XIX, 2005, pp.231-248. Emil Sigerius, Op.cit, p.2

KOMUNIKATIONS- UND BEEINFLUßUNGSMITTEL IM SCHÄSSBURGER ÖFFENTLICHEN RAUM

(Zusammenfassung)

Der Beitrag untersucht die Verarbeitung des historischen Inhaltes welcher von der ersten 1869 in Schäßburg erschienenen politischen Zeitung dem „Sächsischen Volksblatt“, gegeben ist, aus Sicht der sozialen Kommunikation und der Einwirkung welche die Presse auf die Meinungsbildung der Öffentlichkeit auszuüben anfang .

Die Zeitung wurde als Sprachrohr politischer Gedanken der „Jungsachsen“ Partei in Schäßburg Januar 1869 ins Leben gerufen - erschien jedoch nur 10 Monate lang, die letzte Nummer wurde im Oktober desselben Jahres herausgegeben. Die Analyse einiger Artikel dieser Zeitung aus dem Standpunkt der von den Herausgebern (jungsachsen) übermittelten Botschaften, führen zur Schlussfolgerung dass in dem öffentlichen Raum, auch in der konservativsten und althergebrachten Umgebung so wie diejenige der deutschen Gemeinschaft in der zweiten Hälfte des XIX Jahrhunderts war - die Presse das Hauptmittel zur Meinungsbildung darstellte.

Einige Eigenarten des sächsischen Lebens und der Denkweise der Sachsen aus diesem Zeitabschnitt werden auch analysiert, um so nochmals die Wichtigkeit der Meinungsbildung und Wechsels, der Teilnahme und des Benehmens der Gesellschaft mittels der Presse, zu unterstreichen.